

Til: Helse- og omsorgsdepartementet

Fra: HLF (Hørselshemmedes Landsforbund)

Frist: 30. desember 2019

Hørings svar om reguleringen av miljø og helse i barnehager og skoler

Innledning

HLF – Hørselshemmedes landsforbund er en interesseorganisasjon for landets hørselshemmede med 67 500 medlemmer. Hørselshemmede barn går i vanlig skole, men har behov for tilrettelagt undervisning. Viktig for disse når det gjelder læring er lærerens kompetanse og holdning, teknisk tilrettelegging, fysiske og psykososiale forhold.

Bakgrunn

Dette høringsnotatet er en oppfølging av Folkehelsemeldingen «Mestring og muligheter» samt «Gode liv i eit trygt samfunn», som lovet en gjennomgang og oppdatering av regelverket for fysisk og psykososialt miljø i barnehager og skoler. Videre at det skulle vurderes en revisjon av forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler samt en harmonisering av regelverket i opplæringsloven, barnehageloven og folkehelseloven.

En slik gjennomgang av regelverk vil gi en bedre oversikt over rettigheter og plikter, og dermed sikre bedre etterlevelse av krav.

Et godt fysisk barnehage- og skolemiljø

Inneklima defineres i notatet bla som akustikk, lys og stråling. Samt at det skrives at uheldige inneklimaforhold kan påvirke skoleprestasjoner og arbeidsevne. Videre har støy effekt på kognitiv yteevne hos barn og kan redusere mulighet for konsentrasjon og innlæring». Det legges også vekt på at skolen/barnehagens uteområder er viktige.

Forskning viser at hørselshemmede barn og unge gjør det som gruppe faglig dårligere enn sine jevnaldrende i skolen, de har også større sosiale utfordringer samt at de har liten innvirkning på egen lærings situasjon¹. Flere faktorer virker inn her, men ut fra den kunnskapen kan vi trygt si at også det fysiske læringsmiljøet har en viktig rolle. I høringsnotatet peker man da også på at støy har effekt på kognitiv yteevne hos barn og kan redusere mulighet for konsentrasjon og innlæring.

Generell kommentar til høringsuttalelsen

HLF er bekymret for om dette høringsforslaget bidrar til en forenkling, harmonisering og tydeliggjøring av regelverket. Vi ser mangler ved utredning av likestillingskonsekvenser av forslaget, noe som er strid med utredningsinstruksen. Vi frykter at deler av forslaget vil medføre en svekkelse av

¹ NTNU samfunnsforskning 2018 v/Patrick Kermit «Hørselshemmede barn og unge sin opplærings situasjon

hørselshemmede barns rett til godt fysisk miljø, noe som er i strid med FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) og Barnekonvensjonen.

6.2.1 Fysisk miljø i sammenheng med psykososialt miljø- barnehageloven

Dette høringsnotatet har vekt på det fysiske miljøet. Fysiske forhold vil reguleres gjennom bestemmelser i Folkehelseloven med forskrifter, mens det psykososiale miljø reguleres i sektorregelverket.

Departementet foreslår at det ikke videreføres en egen forskriftsbestemmelse med konkrete krav til psykososialt miljø, da man mener konkrete krav til denne delen av miljøet allerede vil følge av sektorregelverket (barnehageloven og opplæringsloven). Imidlertid er det nå på høring forslag om aktivitetsplikt i barnehageloven. HLF mener dette forslaget ikke går langt nok. For å få et godt rettslig vern for barnehagebarn må man i forslaget ha samme innretning på aktivitetsplikten som man har i opplæringsloven.

Vi viser også her til FFO sin høringsuttalelse, og hva de skriver utdypende om dette.

HLF er usikre på det rettslige vern for barnehagebarn med tanke på det psykososiale miljø hvis aktivitetsplikt blir stående som foreslått i høringsnotat, og hvis det ikke videreføres en egen forskriftsbestemmelse med konkrete krav til psykososialt miljø. Det rettslige vern for denne gruppen må ikke reduseres.

6.3 Virkeområde utvides til SFO og lekehjelpordning i sammenheng med skolevirksomhet.

§2, punkt d) og e)

HLF synes det er positivt at virkeområdet utvides, og støtter dette.

6.5.1: Oppdatering av regelverkets materielle krav

I dag er det funksjonskrav i forskriften om miljørettet helsevern i barnehager og skole, noe man i høringsnotat legger opp til skal fortsette, selv om de har vurdert mer konkrete bestemmelser for å gjøre det tydeligere hva som faktisk kreves. Når man først skal oppdatere bør man gå for eksplisitte (rettslige) krav. En styrke er det likevel at departementet foreslår at forskriften viser til faglige normer.

Aktuelle faglige normer vil særlig være helsedirektoratets anbefalinger.

HLF imøteser en tydeligere beskrivelse av normer gitt at departementet ønsker å opprettholde funksjonskrav. Vi ber om at reglene tydelig henviser til konkrete krav i plan- og bygningsloven og likestillings- og diskrimineringsloven. Det er ikke nok at Helsedirektoratet alene definerer normkrav. På denne måten kan forskriften bidra til at Barnekonvensjonen og CRPD, gjennom oppfyllelse av barnets beste, også vil gjelde for hørselshemmede barn og unge

6.5.2 Helsemessig tilfredsstillende virksomhet

Når det gjelder det fysiske miljøet er det i dagens forskrift krav om at virksomheter skal være «helsemessig tilfredsstillende», samt at man i forslaget legger til «forsvarlig». Vi vil påpeke at funksjonshemmede er ekstra sårbare for følgeplager som nedsatt psykisk og også fysisk helse som

følge av stigmatiserende og ikke-likestilte fysiske forhold. «Helsemessig tilfredsstillende og forsvarlig fysisk miljø» er da i mange tilfeller ikke nok.

HLF mener det er viktig at veileder til §4 også viser til likestilte løsninger og universell utforming. Kun når dette er oppnådd vil det være et forsvarlig fysisk miljø.

Vi støtter at det i ny forskrift (§4) stilles krav om at lokaler og uteområder skal kunne dekke behov for både aktivitet og hvile.

6.5.3: Innemiljø

Forslag til regelverksendringer i §7 og §8 tar for seg hhv lys- og lydforhold.

Et godt lydmiljø, samt god belysning for de som munnavleser, er avgjørende for læring og sosial deltakelse for hørselshemmede barn og unge.

Universell Utforming as og HLF har utarbeidet en veileder for universell utforming av lydmiljø som kan vises til i veileder: <https://www.hlf.no/globalassets/prosjekter/prosjektdokumenter/2019-lydmiljo-i-skoler-veileder-universell-utforming-mars-2019.pdf>

*HLF sitt forslag til ny § 8 er (skrift fetet ut i det følgende mht endring fra opprinnelig forslag i høringsnotat): «virksomhetens lokaler og uteområder skal være utformet og innredet slik at barnehagebarn og elever er beskyttet mot støy **og tilpasses** slik at deres oppmerksomhet ikke svekkes, **og sikrer tilfredsstillende mulighet for samtale og læring**».*

Videre:

Når det gjelder krav til lyd- og lysforhold må veileder omtale faktorer knyttet til lyd og lys som kan ha betydning for barnehagebarn og elevers trivsel, helse og læring samt gi konkrete henvisninger til relevante retningslinjer og anbefalinger. Her forutsetter HLF at krav i teknisk forskrift (TEK17) og NS8175:2019 følges opp som krav i retningslinjer og anbefalinger.

6.5.6 Sikkerhet og beredskap

Til §14, første ledd: virksomheten skal ha planer og rutiner for å forebygge og håndtere skader, ulykker, overgrep og andre alvorlige hendelser. Rutinene skal være kjent for virksomhetens ansatte, barnehagebarn og elever.

HLF representerer en gruppe som har hørselsutfordringer. Det bør være konkrete planer, i veileder, som forteller hvordan man sikrer gode rutiner og kommunikasjon med hørselshemmede. I krisesituasjoner, spesielt i en evakueringssituasjon, må man sikre at man når alle.

HLF har høsten 2019 sendt en egen henvendelse til Kunnskapsdepartementet om at slike planer må være på plass, vi har ikke fått tilbakemelding på vår henvendelse, men HLF mener dette er så viktig at man må sikre en slik plan når man nå tar en full gjennomgang av regelverket.

6.6.2 Departementets forslag om oppfølging av henvendelser om rettigheter og krav knyttet til fysisk miljø

Forslag til ny § 19 i høringsnotat: kommunens oppfølging av henvendelser fra barnehagebarn, elever og foreldre

Forslaget vil innebære at rettighetsbestemmelsen i opplæringslovens §9a-2 beholdes, mens bestemmelsen om fysisk miljø og klage i §9a-7 endres.

Når det gjelder forslag til ny §19: Dersom en elev eller foreldrene mener at forskriftens krav ikke oppfylles skal de henvende seg til barnehagen eller skolen. Har ikke barnehagen eller skolen fulgt opp henvendelsen **innen rimelig tid**, kan eleven eller foreldrene henvende seg til kommunen som tilsynsmyndighet. Kommunen skal **vurdere å** følge opp forholdet ved tilsyn.

Kritiske spørsmål blir da:

a. Hva er «rimelig tid» gitt tidlig innsats? Departementet har vurdert om det, som i opplæringsloven, bør være en mer presis regel om tid, men argumenterer i notat for at noen tilfeller må løses raskere enn en minstetid. Dette kan sikkert være tilfelle i noen få saker, men hensynet til alle saker som kan bli stående lenge på vent tilsier likevel at man bør kunne løse denne utfordringen.

b. Hva er kriteriene for at kommunen skal «vurdere» å følge opp forholdet ved tilsyn? Man skriver i høringsnotat at avgjørelse om ikke å følge opp kan påklages som enkeltvedtak, likevel vil man her få en forsinkelse som kan ha store innvirkninger for barnets hverdag i skole og barnehage.

Videre synes forslaget å være utformet slik at kommunen har ingen plikt til å følge opp henvendelser. Selv om dette kan påklages som et enkeltvedtak kan det likevel innebære en ytterligere forsinkelse for det enkelte barn.

Forslaget innebærer at store deler av bestemmelsen i §9a-7 i opplæringsloven vil erstattes med ny §4 om helsemessig tilfredsstillende drift (6.5.2). Vi viser til hva vi tidligere i dette høringsnotat har skrevet om «helsemessig tilfredsstillende drift». I høringsnotat sier man også at fjerde ledd om tiltak, enkeltvedtak og klager vil være ivaretatt i ny §19 samt §20. HLF viser her til det vi her har pekt på mht forslaget §19 om «rimelig tid» samt «vurdere».

Forslaget innebærer videre at oppfølgingen av elevenes rett til et trygt og godt fysisk skolemiljø følges opp av kommunen og ikke fylkesmannen, men enkeltvedtak kan påklages til fylkesmannen, som i dag.

HLF mener at «rimelig tid» og «vurdere» må presiseres i forslag til ny §19. Samt at kommunen har plikt til å følge opp alle henvendelser. Den rettslige sikkerheten for barna må ikke svekkes med nytt forslag.

6.10 Informasjonsplikt overfor barn, elever og foreldre

HFL sin erfaring er at foreldre har lite kunnskap om rettigheter og klagemuligheter, og at de ofte står alene når utfordringer oppstår. Slik kan man også sikre et bedre barnehage- og skolemiljø.

HLF mener det er positivt at krav om informasjonsplikt om rettigheter og klagemuligheter videreføres og tydeliggjøres. Informasjon må rettes direkte mot foreldre.

Vi ønsker lykke til med dette viktige arbeidet, og er det spørsmål til vedlagte så ber så vi dere ta kontakt.

Med vennlig hilsen for HLF

Merete Orholm

Politisk sjef HLF

Marit Skatvedt

Seniorrådgiver HLF